

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІРПІНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»**

Циклова комісія маркетингу, торгівлі та харчових технологій

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Заступник директора
з навчальної роботи**

Вікторія СОВА
2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Безпека життєдіяльності, охорона праці та екологія»

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань

G Інженерія, виробництво та будівництво

(шифр і назва галузі знань)

освітньо-професійна
програма

Харчові технології

спеціальність

G13 Харчові технології

відділення

Підприємництва

(назва відділення)

Робоча програма «Безпека життєдіяльності, охорона праці та екологія»

(назва навчальної дисципліни)

для студентів

за галуззю знань

G Інженерія, виробництво та будівництво

спеціальністю

G13 Харчові технології

освітньо-професійна

програма

Харчові технології

«29» серпня 2025 року, - 17 с.

Розробник:

Оксана ПОГОРІЛА, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії маркетингу, торгівлі та харчових технологій

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Голова циклової комісії маркетингу, торгівлі та харчових технологій

Н. Дубас

Схвалено методичною радою коледжу.

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Голова

Д. Костюк

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: G Інженерія, виробництво та будівництво	Обов'язкова
Модулів – 4	Спеціальність: G13 Харчові технології Освітньо-професійна програма: Харчові технології	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 150		1-й
	Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 4,5 самостійної роботи – 5	Освітньо-професійний фаховий молодший бакалавр
1-й		
		Лекції:
		30 год.
		Практичні, семінарські:
		38 год.
		Лабораторні:
		год.
		Самостійна робота:
		82 год.
		Вид контролю:
		Екзамен

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми здобуття освіти – 68/82

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є сформувати уявлення про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, їхні властивості, вплив на життя і здоров'я людини, а також про способи попередження і ліквідації небезпек та знань щодо оптимального існування людини в екологічно безпечному навколишньому середовищі, розуміння механізмів взаємодії людини і довкілля, аналізу першочергових вимог для збереження генофонду людської популяції. Надані знання, уміння, здатності потрібні для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Перелік компетентностей студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни:

Загальних компетентностей (ЗК):

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальних компетентностей (ФК):

СК2. Здатність контролювати режими технологічних процесів виробництва харчової продукції.

СК9. Здатність організувати безпечну роботу виробничої дільниці (підрозділу) з урахуванням вимог законодавства з охорони праці.

СК10. Здатність забезпечувати екологічну безпеку під час виробництва харчової та суміжної продукції.

3. Передумови вивчення дисципліни

Дисципліни що передують вивченню дисципліни: «Правознавство», «Основи електротехніки».

4. Очікувані результати навчання

Програмні результати навчання (РН):

РН1. Виконувати технологічні процеси виробництва харчової продукції із застосуванням сучасного технологічного устаткування.

РН4. Контролювати технологічні процеси харчових і суміжних виробництв.

РН12. Організувати роботу окремих виробничих дільниць (підрозділів) харчових підприємств і координувати їх діяльність.

РН15. Організувати безпечні умови праці під час виробничої діяльності.

РН16. Забезпечувати процес виробництва харчової та суміжної продукції з дотриманням вимог екологічної безпеки.

РН17. Спілкуватися та укладати ділову документацію державною та іноземною мовами, зокрема з професійних питань.

5. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання знань студентів наведено в додатку до робочої програми навчальної дисципліни.

6. Засоби оцінювання

Контрольні заходи включають поточний, модульний та підсумковий контроль знань студента.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських (практичних) занять та у процесі здійснення самостійної роботи у таких формах: експрес-опитування, тести, задачі, вирішення ситуаційних завдань, студентські презентації, робота в Інтернет тощо.

Модульний контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

7. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності

Тема 1. Основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності людини

Мета і завдання навчальної дисципліни. Основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності людини. Проблеми БЖД людини і всього суспільства. Поняття безпека. Система «людина-життєве середовище». Поняття небезпеки.

Тема 2. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності людини

Законодавча база БЖД. Обов'язкові медичні огляди. Відповідальність за порушення законодавства. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки.

Тема 3. Захист людини від впливу шкідливих, небезпечних та вражаючих факторів техногенного характеру

Небезпека техногенного характеру. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки. Пожежі та вибухи. Захист людини в повітряному транспорті, залізничному, морському та автотранспорті.

Тема 4. Захист людини від несприятливих факторів соціально-політичного характеру

Закономірності виникнення соціально-політичних небезпек. Джерела конфлікту. Соціально-небезпечні вірусні інфекції людини (соціальні хвороби), епідемії. Соціальні небезпеки: бродяжництво, проституція, вандалізм та натовп, суїцид, алкоголізм, тютюнопаління, наркоманія. Ситуації кримінального характеру.

Тема 5. Захист людини від впливу негативних факторів середовища повсякденної діяльності

Концептуальні основи державної безпеки. Загальні аспекти управління безпекою життєдіяльності. Апарат управління безпекою життєдіяльності. Захист людини від впливу негативних факторів середовища повсякденної діяльності. Нагляд і контроль у галузі безпеки життєдіяльності.

Модуль 2. Основи екології

Тема 6. Екологія як наука про довкілля

Предмет екології, її місце в системі біологічних наук. Структура та зміст сучасної екології, зв'язок з іншими дисциплінами. Основні методи екології. Системний підхід в екології. Завдання екології. Короткі відомості з історії формування науки.

Тема 7. Біосфера і перетворювальна діяльність людини

Загальні відомості про біосферу. Організм та середовище. Взаємодія між організмом та середовищем. Загальна характеристика біосфери. Атмосфера та випромінювання. Склад біосфери. Підсфери та надсфери, їх характеристика. Основи функціонування біосфери. Особливості еволюції.

Тема 8. Поняття про екосистему

Продуктування в екосистемі. Редуценти в екосистемі. Забруднення та забруднювачі, їх класифікація. Реєстрація та контроль забруднення. Методи визначення якості та обсягу забруднень. Контроль шумових, вібраційних та електромагнітних забруднень. Методи та способи очищення викидів в атмосферу. Методи та способи очищення стічних вод.

Тема 9. Організація раціонального природокористування та охорони природного середовища

Роль ґрунтів у коло обігу речовин та житті людини. Сучасний стан ґрунтового покриву Землі. Причини втрат і забруднення ґрунтів. Охорона і раціональне використання ґрунтів. Ресурси надр, шляхи їх раціонального використання. Лісові ресурси. Ресурси тваринного світу.

Тема 10. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони природного середовища

Основні аспекти охорони навколишнього природного середовища. Стратегія вирішення екологічних проблем. Система контролю природокористуванням. Червона і Зелена книги України: збереження біорізноманіття – шлях до оптимізації соціоекосистем! Екологічна ситуація в Україні. Головні причини, джерела та наслідки розвитку екологічної кризи в Україні. Демографічна ситуація в Україні.

Модуль 3. Основи охорони праці

Тема 11. Вступ. Загальні питання охорони праці

Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці». Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Тема 12. Правові основи охорони праці. Державне управління охороною праці. Організація охорони праці на підприємстві

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

Тема 13. Навчання з питань охорони праці

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.

Тема 14. Профілактика травматизму та професійних захворювань

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві.

Модуль 4. Основи охорони праці

Тема 15. Основи фізіології та гігієни праці

Основи фізіології праці. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Втома. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Повітря робочої зони. Робоча зона та повітря робочої зони. Освітлення виробничих приміщень. Вібрація. Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.

Тема 16. Основи виробничої безпеки. Електробезпека

Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт. Електробезпека. Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми.

Тема 17. Пожежна безпека

Основи пожежної безпеки. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах. Вивчення питань пожежної безпеки працівникам.

8. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	усього	у тому числі			
л		сем	п	лаб	с.р.
Модуль 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності					
Тема 1. Основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності людини	5	1			4
Тема 2. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності людини	6	1	2		3
Тема 3. Захист людини від впливу шкідливих, небезпечних та уражаючих факторів техногенного характеру	6	2	2		2
Тема 4. Захист людини від несприятливих факторів соціально-політичного характеру	6	2	2		2
Тема 5. Захист людини від впливу негативних факторів середовища повсякденної діяльності	6	2	2	1	1
Модульна контрольна робота 1	1			1	
Разом за модулем 1	30	8	8	2	12
Модуль 2. Основи екології					
Тема 6. Екологія як наука про довкілля	6	2	2		2

Тема 7. Біосфера і перетворювальна діяльність людини	6	2	2			2
Тема 8. Поняття про екосистему	6	2	2			2
Тема 9. Організація раціонального природокористування та охорони природного середовища	6	2	2			2
Тема 10. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони природного середовища	5	2	1			2
Модульна контрольна робота 2	1		1			
Разом за модулем 2	30	10	10			10
Модуль 3. Організація охорони праці на виробництві						
Тема 11. Вступ. Загальні питання охорони праці	6	2	2			2
Тема 12. Правові основи охорони праці. Державне управління охороною праці. Організація охорони праці на підприємстві	8	2	2			4
Тема 13. Навчання з питань охорони праці	7	2		2		3
Тема 14. Профілактика травматизму та професійних захворювань	8	2	2	1		3
Модульна контрольна робота 3	1			1		
Разом за модулем 3	30	8	6	4		12
Модуль 4. Виробнича безпека та гігієна праці						
Тема 15. Основи фізіології і гігієни праці	10	2	2			6
Тема 16. Основи виробничої безпеки. Електробезпека	10	1	2			7
Тема 17. Пожежна безпека	8	1	2			5
Модульна контрольна робота 3	2		2			
Разом за модулем 3	30	4	8			18
Екзамен	30					30
Усього годин	150	30	32	6		82

9. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми та зміст семінарських занять	Кількість год
1.	Тема 1-2. Основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності людини. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності людини 1. Поняття безпека. 2. Система «людина-життєве середовище». 3. Поняття небезпеки. 4. З-н України «Про систему громадського здоров'я». 5. З-н України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». 6. Обов'язкові медичні огляди. 7. Відповідальність за порушення законодавства. 8. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки.	2

2.	<p>Тема 3. Захист людини від впливу шкідливих, небезпечних та вражаючих факторів техногенного характеру</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Захист людини в повітряному транспорті. 2. Захист людини в залізничному транспорті. 3. Захист людини в морському транспорті. 4. Захист людини в автотранспорті. 5. Небезпека техногенного характеру. 6. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки. 7. Поведінка у надзвичайних ситуаціях техногенного походження. 	2
3.	<p>Тема 4. Захист людини від несприятливих факторів соціально-політичного характеру</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальні небезпеки: бродяжництво, проституція, вандалізм та натовп, суїцид, алкоголізм, тютюнопаління, наркоманія. 2. Ситуації кримінального характеру. 3. Закономірності виникнення соціально-політичних небезпек. Джерела конфлікту. 4. Надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру 5. Надзвичайні ситуації військового характеру. 6. Основні причини збройних конфліктів – ресурси. 	2
4.	<p>Тема 5. Захист людини від впливу негативних факторів середовища повсякденної діяльності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Апарат управління безпекою життєдіяльності. 2. Захист людини від впливу негативних факторів середовища повсякденної діяльності. 3. Нагляд і контроль у галузі безпеки життєдіяльності. 4. Класифікація негативних факторів повсякденного середовища та їх характеристика 5. Електробезпека в побуті: причини електротравматизму, правила безпечного користування електроприладами. 6. Пожежна безпека житлових приміщень: профілактика пожеж, дії при виникненні пожежі. 	2
5.	<p>Тема 6. Екологія як наука про довкілля</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні методи екології. 2. Системний підхід в екології. 3. Короткі відомості з історії формування науки. 4. Основні закони екології. 5. Розділи екології (аутекологія, демекологія, синекологія, біогеоценологія) 	2
6.	<p>Тема 7. Біосфера і перетворювальна діяльність людини</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Атмосфера та випромінювання. 2. Склад біосфери. Підсфери та надсфери, їх характеристика. 3. Основи функціонування біосфери. 4. Особливості еволюції. 	2
7.	<p>Тема 8. Поняття про екосистему</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про середовище існування. Наземно-повітряне середовище. 2. Водне середовище. 3. Грунт як середовище існування. 4. Організм як середовище життя. 5. Екологічні фактори середовища. 6. Принцип лімітуючих факторів. Біотичні фактори. 	2

8.	<p>Тема 9. Організація раціонального природокористування та охорони природного середовища</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охорона і раціональне використання ґрунтів. 2. Ресурси надр, шляхи їх раціонального використання. 3. Лісові ресурси. 4. Ресурси тваринного світу. 	2
9.	<p>Тема 10. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони природного середовища</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні основи міжнародного екологічного співробітництва. 2. Міжнародно-правові механізми охорони довкілля. 3. Досвід розвинених країн у сфері охорони природного середовища. 4. Міжнародні екологічні програми та проекти. 5. Участь України у міжнародному екологічному співробітництві. 6. Сучасні виклики та перспективи розвитку міжнародного екологічного співробітництва <p>Модульна контрольна робота №2</p>	1
10.	<p>Тема 11. Вступ. Загальні питання охорони праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив виробничого середовища на здоров'я та працездатність людини. 2. Характеристика видів виробничої діяльності. 3. Умови праці як соціально-економічна категорія. 4. Класифікація факторів, які впливають на формування умов праці. 5. Система елементів умов праці. 6. Класифікація умов праці на виробництві. 	2
11.	<p>Тема 12. Правові основи охорони праці, державний нагляд за охороною праці. Організація охорони праці на підприємстві</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституційні засади охорони праці в Україні. 2. Законодавство України про охорону праці. 3. Законодавчі акти, що регулюють охорону праці людини на виробництві. 4. Державні нормативні акти з охорони праці. 5. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці 6. Органи Державного управління охороною праці: їх компетенції та повноваження. 	2
12.	<p>Тема 14. Профілактика травматизму та професійних захворювань</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. 2. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. 3. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. 4. Розподіл травм за ступенем тяжкості. 5. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням. 	2
13.	<p>Тема 15. Основи фізіології та гігієни праці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гігієна праці, її значення. 2. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Повітря робочої зони. Робоча зона та повітря робочої зони. Освітлення виробничих приміщень. Вібрація. Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. 	2
14.	<p>Тема 16. Основи виробничої безпеки. Електробезпека</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки. 	2

	2. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт. 3. Електробезпека. Дія електричного струму на організм людини. 4. Електричні травми.	
15.	Тема 17. Пожежна безпека 1. Основи пожежної безпеки. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. 2. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. 3. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.	2
16.	Модульна контрольна робота № 4	2
	Разом	32

10. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми та зміст практичних занять	Кількість годин
1.	Тема 5. Захист людини від впливу негативних факторів середовища повсякденної діяльності 1. Аналіз ризиків на робочому місці (офіс, цех, лабораторія). 2. Розробка плану евакуації для багатоповерхової будівлі з урахуванням різних сценаріїв НС. 3. Оцінка мікроклімату приміщення та розробка заходів щодо його нормалізації. Модульна контрольна робота № 1	1
2.	Тема 13. Навчання з питань охорони праці 1. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. 2. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. 3. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. 4. Інструктажі з питань охорони праці	2
3.	Тема 14. Профілактика травматизму та професійних захворювань 1. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. 2. Аналіз травматизму та професійних захворювань в харчовій діяльності.	1
4.	Модульна контрольна робота №3	1
	Разом	6

11. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми та лабораторних занять	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	

12. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Тема 1. Основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності людини 1. Мета і завдання навчальної дисципліни. 2. Основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності людини. 3. Проблеми БЖД людини і всього суспільства.	4

	4. Поняття безпеки.	
2.	<p>Тема 2. Нормативно-правове регулювання безпеки життєдіяльності людини</p> <p>1. Законодавча база БЖД: 3-н України «Про охорону навколишнього середовища», 3-н України «Про дорожній рух», 3-н України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 3-н України «Про охорону праці».</p> <p>2. Законодавство з надзвичайних ситуацій. 3-н України «Про систему громадського здоров'я».</p> <p>3. 3-н України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».</p> <p>4. Обов'язкові медичні огляди.</p> <p>5. Відповідальність за порушення законодавства.</p> <p>6. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП).</p>	3
3.	<p>Тема 3. Захист людини від впливу шкідливих, небезпечних та вражаючих факторів техногенного характеру</p> <p>1. Небезпека техногенного характеру.</p> <p>2. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки.</p> <p>3. Пожежі та вибухи.</p> <p>4. Захист людини в повітряному транспорті, залізничному, морському та автотранспорті.</p>	2
4.	<p>Тема 4. Захист людини від несприятливих факторів соціально-політичного характеру</p> <p>1. Закономірності виникнення соціально-політичних небезпек.</p> <p>2. Джерела конфлікту.</p> <p>3. Соціально-небезпечні вірусні інфекції людини (соціальні хвороби), епідемії.</p> <p>4. Соціальні небезпеки: бродяжництво, проституція, вандалізм та натовп, суїцид, алкоголізм, тютюнопаління, наркоманія.</p> <p>5. Ситуації кримінального характеру.</p>	2
5.	<p>Тема 5. Захист людини від впливу негативних факторів середовища повсякденної діяльності</p> <p>1. Концептуальні основи державної безпеки.</p> <p>2. Загальні аспекти управління безпекою життєдіяльності. Апарат управління безпекою життєдіяльності.</p> <p>3. Захист людини від впливу негативних факторів середовища повсякденної діяльності.</p>	1
6.	<p>Тема 6. Екологія як наука про довкілля</p> <p>1. Основні методи екології.</p> <p>2. Системний підхід в екології.</p> <p>3. Завдання екології.</p> <p>4. Короткі відомості з історії формування науки.</p>	2
7.	<p>Тема 7. Біосфера і перетворювальна діяльність людини</p> <p>1. Загальна характеристика біосфери.</p> <p>2. Атмосфера та випромінювання.</p> <p>3. Склад біосфери. Підсфери та надсфери, їх характеристика.</p> <p>4. Основи функціонування біосфери.</p> <p>5. Особливості еволюції.</p>	2
8.	<p>Тема 8. Поняття про екосистему</p> <p>1. Продукування в екосистемі.</p> <p>2. Редуценти в екосистемі.</p>	2

	<p>3. Забруднення та забруднювачі, їх класифікація.</p> <p>4. Реєстрація та контроль забруднення.</p> <p>5. Методи визначення якості та обсягу забруднень.</p>	
9.	<p>Тема 9. Організація раціонального природокористування та охорони природного середовища</p> <p>1. Роль ґрунтів у коло обігу речовин та житті людини.</p> <p>2. Сучасний стан ґрунтового покриву Землі.</p> <p>3. Причини втрат і забруднення ґрунтів.</p> <p>4. Охорона і раціональне використання ґрунтів.</p> <p>5. Ресурси надр, шляхи їх раціонального використання.</p> <p>6. Лісові ресурси. Ресурси тваринного світу.</p>	2
10.	<p>Тема 10. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони природного середовища</p> <p>1. Основні аспекти охорони навколишнього природного середовища.</p> <p>2. Стратегія вирішення екологічних проблем.</p> <p>3. Система контролю природокористуванням.</p> <p>4. Червона і Зелена книги України: збереження біорізноманіття – шлях до оптимізації соціоекосистем.</p> <p>5. Екологічна ситуація в Україні.</p> <p>6. Головні причини, джерела та наслідки розвитку екологічної кризи в Україні.</p> <p>7. Демографічна ситуація в Україні.</p>	2
11.	<p>Тема 11. Вступ. Загальні питання охорони праці</p> <p>1. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.</p> <p>2. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці».</p> <p>3. Суб'єкти і об'єкти охорони праці.</p> <p>4. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці.</p> <p>5. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.</p>	2
12.	<p>Тема 12. Правові основи охорони праці. Державне управління охороною праці. Організація охорони праці на підприємстві</p> <p>1. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.</p> <p>2. Система державного управління охороною праці в Україні.</p> <p>3. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.</p> <p>4. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. Служба охорони праці підприємства. Основні завдання, функції служби працівників служби охорони праці.</p>	4
13.	<p>Тема 13. Навчання з питань охорони праці</p> <p>1. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці.</p> <p>2. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання.</p> <p>3. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи.</p> <p>4. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки.</p> <p>5. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.</p>	3
14.	<p>Тема 14. Профілактика травматизму та професійних захворювань</p> <p>1. Інциденти та невідповідності.</p> <p>2. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних</p>	3

	захворювань і отруєнь на виробництві 3. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.	
15.	Тема 15. Основи фізіології та гігієни праці 1. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату. Основні світлотехнічні визначення. Загальний підхід до проектування систем освітлення. 2. Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій. Методи контролю параметрів вібрацій. Параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість. Звукова потужність джерела звуку. 3. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. Нормування шумів. 4. Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку. 5. Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних кіл.	6
16.	Тема 6. Основи виробничої безпеки. Електробезпека 1. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. 2. Умови ураження людини електричним струмом. 3. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до неструмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою. 4. Напруга кроку та дотику. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи. 5. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.	7
17.	Тема 17. Основи пожежної безпеки 1. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. 2. Дії персоналу при виникненні пожежі. 3. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах. 4. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.	5
	Екзамен	30
	Разом	82

13. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

14. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

При викладанні дисципліни «Безпека життєдіяльності, основи охорони праці та екологія» використовуються мультимедійні презентації в PowerPoint, мультимедійний проектор та екран. Навчально-методичне забезпечення з навчальної дисципліни, розміщене у навчально-інформаційному середовищі Moodle.

15. Заняття, що підлягають оцінюванню

Модуль № 1 20					Модуль № 2 20					Модуль №3 20				Модуль № 4 10				Екзамен	Всього балів		
T 1, 2	T 3	T 4	T 5	МКР №1	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	МКР №2	T 11	T 12	T 13	T 14	МКР №3	T 15	T 16			T 17	М КР №4
СЗ 1	СЗ 2	СЗ 3	ПЗ 1 СЗ 4		СЗ 5	СЗ 6	СЗ 7	СЗ 8	СЗ 9		СЗ 9	СЗ 10	ПЗ 2	СЗ 11 ПЗ 3		СЗ 12	СЗ 13			СЗ 14	
3	3	3	2,5 2,5	6	3	3	3	3	2	6	3	3	3	2 3	6	2,5	2,5	2	3	30	100

Шкала оцінювання студентів

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результатами складання екзамену
90-100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	Незадовільно

16. Рекомендовані джерела інформації

ОСНОВНА

Законодавчі і нормативні акти

1. Кодекс цивільного захисту України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
2. Закон України «Про охорону навколишнього середовища». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
3. Закон України «Про дорожній рух». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>
4. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
5. Закон України «Про охорону праці». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
6. Закон України «Про систему громадського здоров'я». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#n840>
7. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>

Підручники (навчальні посібники)

1. Боровик Л.М., Ковальчук О.В. Безпека життєдіяльності: підручник. – К.: Ліра-К, 2023. – 352 с.
2. Гандзюк М.П., Желібо Є.П. Основи охорони праці: підручник (оновлене 7-е вид.). – К.: Каравела, 2022. – 400 с.
3. Зеркалов Д.В. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник (оновлене вид.). – К.: Основа, 2023. – 312 с.

4. Маруненко І.М., Шеремета М.М. Охорона праці та безпека життєдіяльності: практикум. – Київ: Кондор, 2021. – 120 с.
5. Худоба В., Чикайло Ю. Екологія: навчальний посібник (оновлене видання). – Львів: ЛДУФК, 2022. – 100 с.
6. Екологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Г. Т. Васюкова, О. І. Ярошева. – К.: Кондор, 2020. – 523 с.

Допоміжна

7. Желібо Є.П., Сагайдак І.С. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник (2-ге оновлене вид.). – Ірпінь: УДФСУ, 2023. – 270 с.
8. Станіславчук О.В., Горностаї О.Б. Безпека життєдіяльності: практикум (оновлене видання). – Львів: Сполом, 2022. – 200 с.
9. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В. Охорона праці в галузі: навчальний посібник (оновлене вид.). – К.: ЦУЛ, 2021. – 330 с.
10. Васюкова Г.Т., Ярошева О.І. Екологія: підручник для студентів ЗВО (оновлене видання). – К.: Кондор, 2023. – 540 с.
11. Голінько В.І. Основи охорони праці: підручник (3-тє вид., доповн.). – Д.: НГУ, 2022. – 290 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>
2. Рада національної безпеки і оборони України. – Режим доступу: <http://www.rainbow.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України. – Режим доступу: <https://dsns.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>
6. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». – Режим доступу: <http://www.nau.ua>
7. Екологія Право Людина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epl.org.ua>
8. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua>
9. Офіційний сайт Держпраці. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://dsp.gov.ua>

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЕКОЛОГІЯ»**

Для денної форми здобуття освіти

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, з якої 70 балів відведено на навчальну роботу (поточний та модульний контроль) та 30 балів на підсумковий контроль (екзамен). Рейтинг студента із засвоєння навчальної дисципліни у балах переводиться у національні оцінки «Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно» згідно з табл. 1.

Робочою програмою навчальної дисципліни передбачено вивчення 4-х модулів обсягом (кредитів ЄКТС):

- 1 модуль - 1,0 (30 год.) – 20 балів;
- 2 модуль - 1,0 (30 год.) – 20 балів;
- 3 модуль - 1,0 (30 год.) – 20 балів;
- 4 модуль - 1,0 (30 год.) – 10 балів;
- Екзамен - 1,0 (30 год.) – 30 балів.

Робочою програмою навчальної дисципліни передбачено застосування 3-х форм контролю знань студентів: поточного, модульного, підсумкового.

1. Поточний контроль.

За кожним елементом модулю, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни, обов'язкова певна форма поточного оцінювання знань. Такими формами можуть бути:

- усне опитування;
- письмова контрольна робота (відповіді на питання лекційного курсу, розв'язання задач, виконання певних розрахунків тощо);
- тестування знань студентів з певної теми або з певних окремих питань лекційного курсу;
- виступ на семінарських заняттях (з рефератом, в дискусії);
- перевірка розв'язання завдань (задачі, окремі розрахунки) тощо.

Критеріями оцінки є:

при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та допоміжної літератури;
- аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки.

при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

На практичному/семінарському занятті оцінюються:

- усні відповіді студентів;
- участь в обговоренні дискусійних питань;
- аналіз ситуаційних завдань та вміння доведення власної думки;
- правильність розрахунків при визначенні певних показників, вирішенні ситуаційних завдань, задач;
- реферативні виступи, усні повідомлення тощо.

Оцінювання самостійної роботи студента.

Контроль самостійної роботи студентів здійснюється як під час аудиторних занять (на семінарах, практичних заняттях), так і у позааудиторний час.

Контроль самостійної роботи передбачає:

- визначення ступеня засвоєння матеріалу;
- визначення якості виконання завдань;
- своєчасне виконання і здача поточних завдань;
- оцінку знань, здобутих у результаті самостійної навчальної роботи.

2. Модульний контроль.

Кожен модуль завершується виконанням студентом модульної контрольної роботи. Модульний контроль є підсумком певного етапу вивчення навчальної дисципліни. Його мета – виявлення проміжних результатів засвоєння студентами змісту навчальної дисципліни. На модульну контрольну роботу передбачено 30% від суми балів, виділених на модуль. Модульна контрольна робота проводиться у тестовій письмовій формі. Критерії оцінювання знань за модульну контрольну роботу наводиться у пояснювальній записці до неї. Оцінка за модуль визначається як сума набраних балів за поточну роботу та за модульну контрольну роботу.

3. Підсумковий контроль.

Формою підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності, охорона праці та екологія» є екзамен, який проводиться у тестовій письмовій формі. На екзамен виділяється 30 балів. Критерії оцінювання знань студентів за екзамен наводиться у пояснювальній записці до пакета тестових завдань.

Залежно від балів, отриманих за кожний вид навчальної роботи, студент одержує суму балів, яка переводиться в національну оцінку за відповідною шкалою згідно з табл.1:

Таблиця 1. Переведення рейтингу студента за 100-бальною шкалою в оцінку за національною шкалою

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна
90-100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	Незадовільно

Оцінка «Відмінно» виставляється студенту, який систематично працював протягом семестру, показав різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів навчальної дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчальнопрограмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка «Добре» виставляється студенту, який виявив повне знання навчальнопрограмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з навчальної дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка «Задовільно» виставляється студенту, який виявив знання основного навчальнопрограмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки при виконанні завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом педагогічного працівника.

Оцінка «Незадовільно» виставляється студенту, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.